

Jul
i Den Gamle By

Den Gamle By

HØJT FRA TRÆETS GRØNNE TOP

Forløb om juleaftens traditioner
0. – 7. klasse

Introduktion

Til læreren

Materialet er inspiration til at arbejde med juletraditioner i klassen på skolen. Forløbet tager udgangspunkt i børnenes egne oplevelser og forestillinger om juleaften i nutiden, og springer derefter tilbage til juleaften i midten af 1800-tallet, hvor omdrejningspunktet er den kendte julesang "Højt fra træets grønne top" af Peter Faber, som skrev den i 1847. Man kan udbygge forløbet som man har lyst, og differentiere alt efter klassetrin.

Forløbet lægger op til, at man kan afrunde undervisningsforløbet med lave sit eget julepynt ud fra skabeloner, der er vedlagt som bilag.

Hvis man ønsker at komme en tur i Den Gamle By, anbefaler vi at bruge "Juletur i Den Gamle By", som ligeledes frit kan downloades fra Den Gamle Bys hjemmeside her. På juleturen guides børnene gennem Den Gamle By af klassens egne lærere, der stopper op undervejs og fortæller historier på udvalgte steder.

God fornøjelse med materialet!

Find forløbene her

dengambleby.dk/undervisning/juleforlob

Formål

- At få eleverne til at få øje på og reflektere over dansk juls traditioner med fokus på julepynt og gaver.
- At eleverne får en viden om den kristne jul, dens symboler og den symbolik, der findes i julepynten.
- At eleverne får en fornemmelse af og kan adskille det kristne og det verdslige indhold i de danske juletraditioner.
- Forløbet er tværfagligt og kan med fordel inddrages i følgende fag: Dansk, Kristendom, Historie, Billedkunst og Musik.

Bilag

Her kan findes skabeloner til gammeldags julepynt (bilag 1) samt lidt baggrundsmateriale om julens symboler og julepynt gennem historien (bilag 2).

Hvis eleverne selv skal opsøge noget viden, er der blandt andet meget at finde på dengambleby.dk/mere-om-den-gamle-by/publikationer/juleinspektorens-blog

Juleaften i nutiden

Lad børnene tage udgangspunkt i deres egen juleaften. Er der elever i klassen, som ikke fejrer juleaften kan deres opgave være at beskrive en lignende fest i deres familie, således at man kan sammenligne højtider i forskellige kulturers traditioner.

1. Hvor foregår din juleaften?

Lav en fælles klasseliste med mulige steder at fejre jul.

2. Hvordan ser jeres juletræ ud?

Tegn jeres juletræ på et stykke A2 papir. Vis hvilken julepynt der er på træet. Hæng tegningerne op på opslagstavlen i klassen. Hvis du har tegnet noget specielt julepynt, som I har på din families juletræ, kan du måske tage det med i klassen, så alle kan se det.

3. Hvem er med til din juleaften?

Tegn juleaftensgæsterne på et stykke

A2 papir. Husk at tegne dig selv med. Hæng tegningen op nedenunder din juletræstegning.

4. Hvilke gaver ønsker du dig til jul?

Tegn eller skriv de ønskede gaver på et stykke A2 papir. Har du tid, kan du tegne de gaver, du vil give til dine juleaftensgæster. Hæng din tegning op nedenunder dine to andre tegninger.

5. Hvordan foregår juleaften hjemme ved dig?

Sæt eleverne i en rundkreds, eventuelt med en tændt juledekoration i midten. Skab stemning ved at starte med en julesang eller hør noget julemusik.

Lad eleverne på skift fortælle om deres juleaften. De andre elever må stille spørgsmål efter hver fortælling. Hjælp eleven med at besvare spørgsmålene.

Juleaften i 1847

Jul
i Den Gamle By

Traditionen med juletræet stammer fra Tyskland, og man mener, at det allerførste juletræ kom til Danmark i 1807 og blev i 1811 introduceret i København. På dette tidspunkt var traditionen kun udbredt i de rigeste familier, og man skal helt frem til tiden omkring 1870, før det begyndte at blive en udbredt skik i resten af Danmark.

I kender sikkert julesangen 'Højt fra træets grønne top', og den skal vi arbejde med, da den giver et godt indblik i, hvordan en juleaften i en rig familie i 1847 kunne foregå.

Syng sangen og læs derefter hvert vers. Enten kan læreren oplæse versene eller eleverne kan øve sig og oplæse for hinanden i grupper.

'Først skal træet vises, siden skal det spises'

Julegaverne hænger frit på træet

Jakobsstige – Peter Fabers juletræ i Borgmestergården, 1. sal

Julesangen

'Højt fra træets grønne top'

Peter Faber, 1847

1.

Højt fra Træets grønne Top,
straaler Juleglansen;
Spillemand, spil lystigt op,
nu begynder Dansen!
Læg nu smukt din Haand i min,
ikke rør ved den Rosin!
Først maa Træet vises,
siden skal der spises.

2.

Se, Børnlil, nu gaar det godt,
I forstaar at trave,
Lad den lille Sine blot
Faa sin Julegave.
Løs kun selv dit røde Baand,
Hvor du ryster paa din Haand!
Naar du strammer Garnet,
kvæler du jo Barnet!

3.

Peter har den Gren saa kær,
Hvorpaa Trommen hænger;
Hver gang han den kommer nær,
Vil han ikke længer.
Hvad du ønsker, skal du faa,
Naar jeg blot tør stole paa,
At du ej vil tromme,
Før min Sang er omme.

4.

Anna hun har ingen Ro,
Før hun faar sin Pakke:
Fire Alen Merino
Til en Vinterfrakke.
Barn! du bli'er mig alt for dyr;
Men da du saa probert syr,
Spare vi det atter,
ikke sandt, min datter?

5.

Denne Fane ny og god,
Giver jeg til Hendrik;
Du er stærk, og du har Mod,
Du skal være Fændrik;
Hvor han svinger Fanen kækt;
Børn! I skylder ham respekt;
Vid, det er en Ære:
Dannebrog at bære!

6.

O, hvor den er blød og rar,
Sikken dejlig Hue,
Den skal sikre Bedstefa'r
Imod Frost og Snue!
Lotte hun kan være stolt,
Tænk jer, hun har Garnet holdt;
Det kan Hanne ikke,
Hun kan bare strikke!

7.

Børn! nu er jeg bleven træet,
Og I faar ej mere;
Moder er i Køkkenet,
Nu skal hun traktere.
Derfor faar hun denne Pung,
Løft engang, hvor den er tung!
Jule varer længe,
Koster mange penge!

Opgaver

'Højt fra træets grønne top'

1. Sangen handler om juleaften i 1847. Gennemgå sangen sammen med børnene ud fra følgende spørgsmål

- Hvor fejres juleaften i sangen?
- Hvordan ser juletræet ud?
- Hvem deltager i denne juleaften?
- Hvilke gaver får de?
- Hvad er det for en historie, sangen fortæller om?

2. Leg orddetektiv

Gå på detektivarbejde efter svære ord. Skriv alle de svære ord ned på papir eller computer. Find ordforklaringer på nettet eller tal om det i klassen. Eksempler: Fane, børnlil, traktere, Dannebrog, Fændrik...

Gå på jagt efter ord, der er stavet anderledes end de plejer. Lav en liste med ord, som er stavet anderledes i teksten, end man gør i dag (jf. de nye officielle retskrivningsregler, der blev indført i 1948). Se om I kan få øje på forskelle i forhold til i dag, hvor vi vil stave

nogle af ordene anderledes. Eksempler: Top, straal, faar, Pung.

3. Statue med kroppen

Gennem denne dramatiseringsopgave kropsliggøres tekstens personer og handling og er en vej til forståelse af teksten.

Fordel børnene i grupper, der hver især får tildelt et af de 7 vers.

Hver gruppe skal lave et kropsligt tableau/ statue, som viser situationen, som fortælles om i verset. Det kan være at én er den trætte mor, én er den tunge pung og den sidste rækker hånden ud og viser at man giver pungen til moren.

Giv dem højst 2 minutter til at skabe et fælles billede med kroppen. Husk at de skal "fryse" billedet, så den ligner en skulptur. Grupperne skiftes til at vise skulpturerne for hinanden.

Opgaver

'Højt fra træets grønne top'

4. Lav en billedfrise

Når I har fået styr på personerne og handlingen, skal I skabe en billedfortælling om Peter Fabers juleaften i 1800-tallet.

Fortællingen skal udtrykkes i en billedfrise, som alle børn laver i fællesskab.

4A | Billedfrisen

Tag en papirrulle, for eksempel 1 meter x 10 meter, og del børnenes historie i 7 afsnit således at hver afsnit har 1 meter til rådighed. Hvert afsnit dækker cirka et vers.

Del børnene op i 7 grupper og lad dem tegne hvert sit afsnit. Tegningerne skal være store, de skal farvelægges og grupperne må samarbejde således at alle 7 tegninger kommer til at hænge sammen. Optræder faderen for eksempel flere gange i forskellige tegninger må grupperne samarbejde om, hvordan far ser ud, hårfarve, hvilket tøj han har på.

Lad skolebiblioteket samle en kasse med bøger om klædedragt, livsbetingelser i 1800tallet og lignende. Husk det er vigtigt med bøger med mange billeder eller søg efter billeder på nettet.

Digital billedfrise: Man kan alternativt arbejde på store ark papir, tage foto af de færdige værker og efterfølgende lave en digital billedserie til visning på smartboard eller lign.

4B | Billedtitel

Hver gruppe skal give sit billede en titel, som skrives på frisen.

4C | Tekst

Skriv teksten flot ind og sæt den på eller under billedet.

Opgaver

'Højt fra træets grønne top'

5. Fortæl om Peter Fabers juleaften gennem billedfrisen

Julehistorien hænges op i klassen eller et sted på skolen. Eleverne skal øve sig i at fortælle historien om Peter Fabers juleaften til morgensang, for andre elever, forældre, beboerne på lokalcenteret med videre.

6. Sammenlign juleaften før og nu

Sammenlign sammen med børnene de to juleaftner: Peter Fabers juleaften i 1847, som børnene har lavet billedfrise til og nutidens juleaften, som børnene har fortalt om.

Brug gerne baggrundsviden fra artiklen om Julepynt, som kan kvalificere samtalen om juletraditioner gennem historien. Brug billeder af juleaften i 1625, 1895, 1927 og 1974 side 8.

- Er der lighedspunkter?
- Er der sket ændringer?
- Hvilken slags julepynt bruger vi stadigvæk?
- Hvordan forestiller I jer, at man vil fejre jul om 100 år?

- Hvordan fejrer man jul i andre kulturer?
- Hvis det fanger børnenes interesse, kan man arbejde videre med juletraditioner i andre lande eller kulturer.

Idéer til flere juleaktiviteter

- Lav gammeldags julepynt (se skabeloner i bilag 1)
- Lav dine egne julegaver
- Skriv julekort
- Tag på juletur i Den Gamle By og se bl.a. Peter Fabers juletræ
- Læs gode julefortællinger 'Grantræet' af H.C. Andersen 'Peters Jul' af Johan Krohn
- Pynt et lille juletræ i klassen med jeres hjemmelavede julepynt eller dekorer klassen

Opgaver

'Højt fra træets grønne top'

Jul
i Den Gamle By

Juleaften i Borgmestergården 1625

Jul hos Skrædderen 1895

Jul i Havbogadehuset 1927

Juleaften i Havnegadehuset st. th. 1974